

Összhang szükségé

Szellemi életünk új szakaszra érett: önművelésének összefoglaló vállalkozásaira. Ezért érdemes szembenéznünk a félszázados romániai magyar irodalmiság kerek egészével, s mindazzal az új lehetőséggel, mely nemcsak az eddigi kibontakozásból, de múltunk összegezésének és felmérésének tanulságaiból is adódhatik.

Egyszerű igazság: meggazdagodtunk. Új irodalmi termésünk ért be, s nemcsak a fiatalokból, hanem a közép és idősebb író-nemzedékek másod- vagy akár harmadvirágzásából is. Szerepe van itt a kívülről befogadott új áramlatoknak, még inkább saját hagyományaink feléledésének (gondoljunk a romániai magyar „klasszikusok” újrakiadására), de legvalósabban önmagunk szavának megtalálása az, ami a friss szellemi termelékenységben kirobant. Összefüggő tényezők ezek, s csak a kritikusokon, irodalomtörténészeken, szerkesztőkön múlik (köztük magukon a publicisztikára sem rest írókon), hol és mennyiben sikerül a sokágú fejlődésfolyamat változatos erőttöbbletét, egymásba feszülő dinamikáját valamely belső törvényesség, szükséglet, tárgyi logika szerint magasabb összhangban értelmezni. Nem a szabad lombsodás ellen szólok, hanem a kertészi vállalkozásért, nem az ösztönösség vilálanásai ellen, hanem az egésznek a goethei rendezéséért, hogy egyenletesen áradjon, közértékűvé váljék a bőség fénye.

Az összhang szükségét jelzi különben a felbátorodó közhangulat szembehelyezkedése a meddő polémiákkal. Egy ideig vitáztunk jobbra-balra, hadakoztunk egymás közt, tollforgatók, de tényleg, mintha ezen a kísérletezésen is áttört volna a káosz, melyből éppen világot kellene teremtenünk. Irodalmi közéletünk ellentmondásaira gondolok, melyek feloldását — újra meg újra ismétlem — a társadalmi fejlődés igényeihez alkalmazkodó korszerű irodalompolitikától kell várunk. De ahogyan a vitákba belecúszott a kis-szemponosdi, a személyi és klikk-előítélet, ugyanígy jártunk a kritikával is. Ez sem bizonyult mindig méltónak egy jól megfontolt fővonalhoz, ama népi-nemzetiségi kibontakozás tudatossá váltásához, melyet irodalmi életünk minden figyelője és fogyasztója vár. És már ki is esurran tollamból a bűvös szeszám: a közéletiség jelszava. Irodalmi termésünk közös nevezője mégis csak a minden becsületes írás mélyén súlyosodó gond az emberért, a lét felelőssége, s ha az absztrakciók ködéből ki merünk kecmeregni a valóság konkrétumába (márpedig ezen bukik meg vagy él minden), akkor az irodalom képletében éppenséggel a mi létünkéről, nemzetiségi voltunk reáliáiról van szó, a román néppel közös sorsunkról e tájon.

Bocsássuk előre, hogy szóbeli és írásbeli eszmecseréken, kritikai írásokban is gyűlt fel pozitívum, kondult meg egy-egy közös óhaj. Így általában a csak-társadalmi vagy csak-esztétikai szempontok fölé kerekedett az a szintetikus irodalmi

értékelés, mely már egynek veszi a mondandó erkölcsi súlyát és a forma gondolat-
ébredéstől érzékletességét. A szerepbeli és szerkezeti felfogás egységében egyre han-
gosabb követelmény lett, hogy történetileg kell már felmérni és összegezni 1919
óta öntörvényével alakult írásművészetünket. Itt az ideje, hogy egészében fogjuk fel
múltunkat, melyből lettünk s jövőnket alakíthatjuk. Mondanunk sem kell: sohasem
jelentheti ez a kellő marxista—leninista kritikai szempontok elhanyagolását. Ellenke-
zőleg: csakis módszerünk alkalmazása teszi lehetővé a legteljesebb átfogást. A ki-
egyensúlyozás, az elégtétel ilyen logikájával jutott az érdeklődés homlokterébe Aprily
Lajos és Dsida Jenő zenei lírája, Kuncz Aladár európai irodalompolitikája, Tamási
Áron székely szürrealizmusa, Makkai Sándor erkölcsi történelemrevíziója, Olosz Lajos
parnaszizmusa. Berde Mária, Kós Károly, tranzilvanizmusa, s mindez végösszegezés-
ben nem polarizált, hanem kiegészített, teljessé váltva a hosszú ideig kizárólagos va-
lóság- és tendenciroidalmi képet, Gaál Gábor igazság-örökségét. Az apróbb-cseprőbb
témák kavargásából ki-kicsapott a törekvés, hogy teremtsük már meg a romániai ma-
gyar irodalom teljes skáláját, körpanorámikus-plasztikus képét mint egy társadalmi-
történelmi entitás, egy minden demokráciában, minden humánumban lényegénél fogva
érintett mikroközösség önkifejezését, a maga összes tanulságaival, a tudatosan vál-
lalt „romániaiság” értelmében. És felvetődött okosan mindazoknak az elő- és mel-
lékműveleteknek a szüksége is, melyeket az összkép kihozatala feltétlenül megki-
ván: szóba került a bibliográfia, lexikon, irodalmi múzeum és térkép, panteon
terve... Kiváltunk vágykép-teremtésben, modellezésben, programozásban, éppen
csak mindez többnyire szóban vagy legfeljebb magánkezdeményezésben és egyéni
szorgalomban maradt.

A biztató vonásokkal így áll szemben a fel-felöltő negatívum-sorozat: a gon-
dolatok és tervek, témafeldobások és akciók megtorpanása, a közös végrehajtás
hiánya. Aligha tudnék hirtelen megnevezni olyan munkahelyet, melynek platform-
ján kibontható volna minden tervünk (az akadémiai magyar részleg, a magyar tan-
szék ilyen új és nagy szintetizálásokra egyelőre gyenge), éppen ezért életbevágó a meg-
és kiegyezés személyek, csoportok, lapok, no meg indulatok és elfogultságok
között, különben a közös érdek tudatosítása, felkarolása, kiaknázása már a kez-
detek kezdeténél megfeneklik. A nemzetiségi közület szocialista kiforrásának mai
szakaszában nélkülözhetetlen az egymásba rendelő összefogás, a magasabb kiegyen-
lítés. Ezért fájóbb itt minden olyan vita vagy kritika, mely a közös helyett
partikularizmusokat szögez egymással szembe, személyileg gáncsol, pletykás rossz-
indulatba fullad. Panaszokodjam? Igen, hordom a sebet, hogy folyóirataink várva
várt elemzésekör egyesek részéről pamfletté torzult a kritika és bűnbak-kereséssé
a hibák kutatása, holott már soron volt mindannak feldolgozása (fiataljaink készen
is állottak rá), ami a romániai magyar írás ötven esztendejének tanulságait von-
hatta volna le az irodalomtörténet és esztétika, a közművelődés és népszolgálat
összefoglalásaiban. No de győztes az idő, az irodalmi vérkeringés nem akadt el,
kár is volna emlékezni alkalmi sűrűlódásokra, ha olykor fel nem kísértene újra
az a történelmietlen hang, mely nem felel a közösért.

Egy Földes Lászlót támadó kritikára gondolok, melyet éppen olyan személyi
elfogultság jellemezett, mint azelőtt az Igaz Szó főszerkesztő-helyettese ellen folyó
„kampány”-t. Pedig, ahogy a Műhely című cikkgyűjtemény esetében adott volt a
szigorúan szakmai bírálat-szkéma, s kár volt az irodalomtörténész Láng Gusztáv
Korunk-beli magatartásmértékét túllépni, éppen úgy A lehetetlen ostroma című
tanulmánykötet is megkapta már a maga hozzáértő irodalomtörténeti kritikáját
Kántor Lajos felkészült Korunk-cikkében, s felesleges volt annak megállapításait

gorombaságokkal tetézni. Már Szöcs István előtt leszögezték, hogy a kötet szerzőjének nem kellett volna a múltból előranciaignia avitt Dsida-értékelését, a tárgyi-lagos bírálat kifogásolta a túlspekulálás elemeit is, no de mindez tisztességesen volt megérvelve, s nem nyomta el azt az elismerést, hogy Földes László elemző írásainak milyen jelentőségük volt és van hazai magyar irodalmunk felkarolásában és megmagyarázásában. Szöcs István néhány tárgyi észrevételével egyetérthetnék, de alanyi módszere, modora ízlésemet bántja. Ami Földes László ahistorizmusát illeti, lám, ezt Láng Gusztáv is kifogásolja az Utunkban megjelent bírálatában, de szakmaibb hozzáértéssel, személyeskedés nélkül (legfeljebb ott nem érthetek vele egyet, ahol — cikke végén — beleköt az Igaz Szó kritikai díjkiosztásába, holott éppen ő, a Dsida-restaurátor, jól megérthette volna, hogy itt a helikoni humánium kritikusanak elismeréséről volt szó).

Ezt kellene végleg elkerülnünk: a közös-magunk ellen elkövetett gáncsvetés parlagi provincializmusát, melyet Gaál Gábor egykori munkatársa, Fábry Zoltán ma a szocialista humánummal olyannyira ellentétes „kizárólagosság és tekintet-nélküliség“ veszélyének nevez. A kritika kritikájában különben nem állok egyedül. Egyik kítűnő irodalomkritikusunk, Veress Dániel, azzal a követelménnyel állt ki egy Előre-cikkében a kritika tekintélyéért, hogy „ki kellene iktatnunk irodalmi életünkben a szubjektívizmust, az indulatokból táplálkozó mérést és méretkezést“, s végső konklúziójával is egyetérthet minden jótét lélek: a kritikusknak abból kell kiindulnia, hogy „az irodalom mindig: szolgálat, és nem önmagáért, sőt még csak nem is művelőiért van“. Innen kell továbbmennünk egy lépéssel, hogy túljussunk a kritika illemtanán, mert minden illemtannak az a baja, hogy szabályzatot merevit, holott élő szokást, belső erkölcsi magatartást kellene kreálnunk. Ne is elégedjünk meg azzal, milyen ne legyen vagy milyen legyen a kritika vagy a vita, hanem szögezzük le, hogy mindnyájunknak az irodalom körülményeit, szellemi életünk közviszonyait kell a megértés, a kölcsönös segítés, a közös szellemi felemelkedés számára alkalmassá, indító erejűvé tennünk.

A romániai magyar irodalom közéleti kerete a nemzetiségi lét, erkölce a romániai magyarság köztudata, közvéleménye, közületisége. Ez az irodalom mindnyájunkért elkötelezett és mindnyájunkat elkötelez. A Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsa megyénként és országosan most bontja ki energiáit, s kilátásunk van arra, hogy menetében és ütemében fejlődnek ki, csoportosulnak, működnek össze a magyar nyelvet, tudományos, szép- és közirodalmat (publicisztikát), sajtóéletet, művészetet és népművelést képviselő egyedi és intézményes erők. Könyvkiadásunk kérdései máris ezen a fórumon vetődtek fel, előtérbe került az esedékes hazai magyar tudományos könyvkiadás, s a nézetek magas szintű egybevetése, az igények közös és sokoldalú felmérése mindenben a közöst domborította ki. Megszületett a hazai magyar színházak közös konferenciájának terve is, s már Bisztrai Mária kolozsvári színházigazgatónk előterjesztéséből felesillant a profilok megosztásának és összeegyeztetésének, a turnék egymást kiegészítő kapcsolásának, a közös rendezéseknek és propagandának (esetleg egy közös kiadványnak) a biztatása, pontosan a közönség érdekei szerint. Idevág Dukász Anna sepsiszentgyörgyi igazgatónőnk színházi fesztivál-terve is: már e nyáron egyhelyütt találkoznának együtteseink, baráti összefüggésben jeles román színházak látogatásával.

A fellendült romániai magyar kultúra megnyilatkozásainak általános koordinációja van soron, s ha visszatérünk a közgondolkodásunkban mindig oly kimagasló szerepet játszott irodalom — elsősorban szépirodalmunk — szűkebb témakörébe, akkor itt is üdvözölhetjük a nemzetiségi tanácsok hasznos kezdeményezéseit.

Mert az írószövetség újjáalakult nemzetiségi bizottsága, együttműködve a

Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsaival, valóban azzá váltotta az országos Ady-megemlékezéseket, amit magának az idő kikövetel. Az anyanyelvhez való hűségtől a román néppel való együttélés történelmi öntudatáig, a honban való meggyökerezettség büszkeségétől az európaiság műves öröméig s a szocialista humánusig szélesen lombosodott ki ebben az Ady-menetben a romániai magyarság szellemi struktúrája, s ha akadt is saját körünkől egy-egy időszerűtlen gáncs, nem hívott már ki Ady-vitát: a költő végérvényesen győzött, s a közvélemény éppen olyan meglepéssel fogadta az idősebb nemzedéket képviselő Jancsó Elemér s a fiatalok nevében szóló Király László érzékeny Ady-vállalását (s a többiekét, végig egész sajtófrontunkon), mint Méliusz József, Szemlér Ferenc s annyi más író-jelesünk hitvallását is Ady vérünkbe-velünkbe vált tanítása mellett. Mert az Ady-ünnepségeknek a mi idő- és térbeliségünkben tudatformáló jelentősége volt, azt a humánusot fejezték ki, mely a költő lírai és publicisztikai örökségének alapvető politikuma, s valójában a mi nemzetiségi önmegfogalmazásunk a „romániaiság”-ban, közös mondandónk mindenki felé mind a hazafiság, mind a nemzetköziség mélyen komoly őszinteségével. És sikerült az Ady-idézés más tekintetben is. „Magyar szól a románhoz, rét az erdőhöz, de patrióta a patriótához, ember a emberhez és poeta a poétához...” — üzentek egykor Ady Gogának, s a visszhang ma Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, D. R. Popescu és annyi más nagy íróbarátunk szavával válaszolt. Ez törvény: ahol magunkat mélyen megtaláljuk, egy igazságra jutunk a testvér-románssággal.

A sajátosságunkból fakadó irányzatosságot hivatott megismételni országszerte a júliusi Petőfi-emlékezés is, érthető konkordanciában mindazzal, amivel egész Románia készül számbavenni felszabadulásának és szocialista felemelkedésének kerek negyedszázadát. A lényeg az, hogy a hagyományokban rejlő nagy eszmei tartalékok mozgósításával valljuk és vállaljuk végre minden talajvesztésen és elidegenedésen, vidékiességen és személyeskedésen felülemelkedő honi és népi feladatainkat. Itt van az irodalmi termelékenység benső motivációja: a konkrét humanizmus szerepében, mely reális eszmények felé igazítja a közgondolkodást.

Ne is múlték el ez a nyár haszontalanul. Nem kevés munka vár ránk, s a felelősség mindnyájunké. Sürgős már a betöltött ötven romániai esztendő szakszerű magyar irodalomtörténeti, esztétikai felmérése és annak megállapítása, hogyan található bensőségesebben a modern művészi alkotás a tömegekkel. A Korunk szerkesztői szívesen ajánlják fel az együttműködést mind az Igaz Szó, mind az Utunk szerkesztői és írói gárdájának olyan közös program javára, mely — írószövetségünk Nemzetiségi Bizottsága segítségével — tudományos és művészi síkon lát hozzá a romániai magyar irodalom közértékeléséhez. Vita, kritika, szerkesztés, kutatás és dokumentáció, összefoglaló irodalomtörténetírás, lexikográfia, könyvterjesztés és könyvtárosság így vonhatja magasabb harmóniába irodalmi megújulásunk szép-értékeit. Találjunk új alkalmat egy széles körű eszmecserére, ahol együtt tárgyaljuk meg soros teendőinket, összhangban az ország egészének pártos feladatkörével.

BALOGH EDGAR

A Falvak Népeért

Hosszú éveken át a *Falvak Népe* munkatársa voltam.

Mint fiatal szerkesztő sokat tanultam az idősebb munkatársaktól, Asztalos Istvántól és Horváth Istvántól, Kós Balázstól és Kahána Samutól. Sütő Andrással, Katona Szabó Istvánnal együtt javígtattuk a kezdő tollforgatók, falusi levelezők kisebb-nagyobb írásait, Román Viktorral jártuk a messzi falvakat. Megannyi erős, máig visszatérő fiatalkori emlék, tanulság.

Igy hát — akarva, nem akarva — elfogultan tudok csak írni a lapról. Szubjektíven és féltőn. Úgy hiszem azonban, hogy ez nem baj. Mi több, azt látom, épp az egykori belső munkatársak tanúságtételére van ma szükség, hogy sokéves tapasztalatok alapján mondjunk el egyet-mást a lappal kapcsolatban.

Nem árt e helyen emlékeztetni arra, hogy a *Falvak Népe* mögött tiszteletre méltó múlt áll. A harmincas évek elején, a Román Kommunista Párt irányításával, a MADOSZ istápolásával alapították. Demeter János és Bányai László voltak többek között a munkatársai. Később a fasiszta cenzúra tiltotta be. Egyike volt azoknak a kis számú sajtótermékeknek, amelyek a felszabadulás után újra megjelenhettek, eredeti címmel, régi és új céljaik elérésének igényével.

Hűszegynéhány évvel ezelőtt a lapot sok vita, tapasztalat alapján kialakult átfogó, világos elképzelés szerint szerkesztettük. Fő célunk az volt, hogy hozzájáruljunk pártunk agrárpolitikájának megvalósulásához, elősegítvén a falu szocialista átalakítását, a mezőgazdasági termelés növelését.

Az általános irányuláson belül is megnyilvánult azonban az a törekvés, hogy a létrejövő új, közösségi nagyzemek messzemenően vegyék figyelembe az egyes tájak természeti, néprajzi adottságait, gazdasági hagyományait, a lakosság műveltségi szintjét és más helyi sajátosságokat. A parasztság helyes tájékoztatása végett a lap tömör összefoglalókat nyújtott olvasóinak az ország és a nagyvilág eseményeiről, a tudományos életéről, a művelődésről.

Hogy a kulturális forradalom kibontakozását elmélyítsük, gyakran közöltünk a falu életéről szóló novellákat, verseket, regényrészleteket; sűrűn foglalkoztunk a vidéki műkedvelők tevékenységével, anyanyelvünk ápolásával, kulturális örökségünk gondozásának kérdéseivel. A gazdálkodók számára készülő újság tág teret biztosított gazdag hagyományú agrárszakirodalmunknak is. Antal Dániel és Nagy Miklós, Szóvárdi Ferenc és Opra Pál, König Miklós és Bikfalvi Ferenc, Pap István és Mózes Pál gyakran szoltottak a lap hasábjain a korszerű földművelés, a nagytáblás gazdálkodás feladatairól.

Érdekességként említem meg, hogy annak idején a lap egy-egy számának megjelenése irodalmi esemény volt. Asztalos Istvánnak és Kiss Jenőnek, Horváth Istvánnak és Sütő Andrásnak, Panek Zoltánnak és Hajdú Zoltánnak nem egy verse, novellája a *Falvak Népe*-ben jelent meg először.

Később aztán, mikor az előbb említett munkatársak egyike sem dolgozott már a szerkesztőségben, különös változás mutatkozott a lapon. Egész irányulása, arca, jellege mintha megcsorbult volna. Hol a kultúra tűnt el hasábjairól, hol a szakmai írások. Majd egyéb változás is következett. Azelőtt például a szerkesztőség gondosan ügyelt arra, hogy hazánk valamennyi tájáról, ahol magyarok is laknak, rendszeresen közöljünk írásokat. Ennek az elgondolásnak megfelelően gyakran jelentek meg tudósítások, riportok, levelek a Barcaság és a Szépmező, a Partium és a Bánság, a Marosmente és a Nyárádttere, a Mezőség és a Küküllők völgyéről, Máramaros és Kővár vidékéről, Gyergyó és Csík, Bihar és Hunyad messzi tájairól. Idővel azonban mintha megfeledkezett volna erről a hagyományról a lap kollektívája, és ötletszerűen, rendszertelenül írt innen-onnan.

Módosulás állt elő a cikkek szerzőinek névsorában is. A szépírók, a gazdaszszakírók neve mind ritkábban jelent meg, ezzel szemben feltűntek olyan nevek, amelyek addig sohasem szerepeltek. Am legyen! Itátha új tehetségek, friss hangvételt képviselnek? Újnak ugyan újak voltak a *Falvak Népe*-ben, de különben sem tehetségesek, sem fiatalok. hanem olyan alkalmi tollforgatók, akik azelőtt nemigen kaptak helyet. Sok gyatra írás jelent meg aztán évek hosszú során át a *Falvak Népe*-ben. Szerzőik körülbelül annyit értettek a mezőgazdasághoz, mint a szanszkrit nyelvhez. Ez azonban nem gátolta meg őket abban, hogy nagyképű oktatóstílusban, brosúra-hangnembem március idusán arra figyelmeztessék a földműveseket, hogy itt a tavasz, vetni kell, hogy nyár derekán arról értekezzenek: az érett gabonát le szokás aratni, ősszel meg a szüret és a kukoricatörés, krumpliasás időszertőségét hangoztassák magasróptú eszmfuttatásokban.

Nevezhettük volna azonban ebben az időben a *Falvak Népe*t holmi fordítói iroda papírkosarának is. Mert tele volt a lap amolyan innen-onnan-cikkkel, átvétellel, kivágással, fordítással, mintha nem lett volna rég kialakult szerzői gárdája, hanem csak hétről hétre csip-csup kölcsönzésekkel tudta volna megtölteni hasábjait. Ne legyenük azonban szűkkeblűek ezen a téren sem. Az átvételnek, a fordításnak is van értelme, ha a cikkek szerzői új, érdekes nézőpontból tárgyalják a kérdéseket, ha bővítik a lap érdeklődési körét, ha elmélyülten világítanak rá bizonyos

problémákra. Sajnos azonban, a szóban forgó cikkek nagyobb részétől távol álltak az ilyen erények.

Nehéz volna megmondani, hogy jó évtizeden át egyáltalán milyen szerkesztői elképzelések vezérelték a lap munkatársait. Hogy egyáltalán volt-e valami elképzelésük vagy csak úgy né, összehozták a lapot épp abból, ami a kezük ügyébe akadt.

Mindezt persze, nem én fedezem most fel. Hamarabb felfedezték az olvasók. És érzékenyen reagáltak a változásokra. Ha fellapozzuk az ötvenes évek végének, a hatvanas évek elejének kollektióit, észrevehetjük például, hogy az egész országra kiterjedő tudósítói, levelezői tábor tagjainak írásai lassankint elmaradtak; ezzel pedig a lap egyik szép hagyománya, jellemző vonása sorvadt el.

A levelezők számának csökkenését követte az előfizetők, olvasók számának csökkenése. Végül is az a lap, amelyik az ötvenes évek elején majdnem 100 000 példányban jelent meg, s minden tekintetben a legelterjedtebb, legnépszerűbb hazai magyar sajtótermék volt, tízedakkora számban sem nyomult, s minden tekintetben visszaesett, jellegtelen, szürke kis közlönyé törpült.

*

Hosszú, mély hullámvölgy következett, amelyből tavaly kezdett a lap kilábalni. Úgy egy éve már, hogy olvasmányosabb, érdekesebb. Nagy Miklós, Pap István s más, idősebb agrármérnökök ismét írnak a lapba, mellettük megszólalnak a fiatalabb szakemberek. Írók, tudósok, államférfiak írásait is olvashatjuk megint rovataiban. Újrakezdték a különböző tájak bemutatását is, beszámolók jelentek meg például az Erdővidékről, Körösfőről.

A régebbi bajok azonban nem múlnak, nem is múlhatnak el máról holnapra. Nem szándékszem e helyütt részletezni a lap mai fogyatékoságait, csupán egyet-kettőt említenék. Hiányoznak például a belföldi és külhoni események lényegretörő összefoglalói. Sok a túlméretezett, egész oldalas cikk, még mindig csak ritkán olvashatjuk falusi levelezők, tudósítók írásait, nem ritka viszont a *Falvak Népe*-ben az olyan, csak napilapba illő kampányjellegű cikk, amely, mire itt napvilágot lát, már el is vesztette időszerűségét.

Száz szónak is egy a vége: a javuló *Falvak Népe* keresi már egykori önmagát, vagy ha úgy tetszik, új-önmagát. Szerkesztése azonban még kissé ötletszerű, sok-sok szám elolvasása után sem lehetne pontosan körvonalazni a lap arcélét, de mutatkozik már a feladatnak megfelelőbb, átgondoltabb jellegítés.

*

Dehát mi is a *Falvak Népe* feladata?

Ebből a kérdésből újabbak sarjadzanak. Van-e egyáltalán sajátos *Falvak Népe*-feladat? És ha van, akkor azt nem látják-e el ma már jobban a napilapok? Elvégre az elmúlt évek során javult a parasztság megélhetése, gyarapodott műveltsége, megvan az anyagi és kulturális alapja ahhoz, hogy inkább napilapot olvasson. Kell-e hát ilyenyszerű paraszthetilap? Nem képvisel-e túlhaladott megoldást, avult sajtóterméket?

Vessük fel a kérdéseket kerek perec.

Ugyanis már régebben, azoknak a szerkesztőknek a fejében is felvetődtek, akik elhanyagolták. A lap sorvadása sok tekintetben e kérdések negatív megválaszolásából is származik. Most pedig, amikor a *Falvak Népe* körül végre erjedés, pezsgés tapasztalható, szembe kell nézni a problémákkal.

Tény az, hogy a falu népének kulturális igényei fokozódtak, s az is ismeretes, hogy napilapjaink az utóbbi években sokat fejlődtek, javultak, falun is egyre több olvasót nyernek meg. Vegyük ehhez még hozzá, hogy új vidéki napilapok is keletkeztek, például a *Hargita*.

Ez azonban még nem jelenti azt, hogy a gazdaembernek nincs szüksége hetilapra. Ilyen újságot elsősorban a falu sajátos életmódja, termelésének jellege követel meg. Ismeretes, hogy a földműves koratavasztól késő őszig hajnalosan kezdi a munkát s napszállatkor fejezi be. A ház körüli teendők — az állatok ellátása, a kiskert öntözése, favigás, vacsorakészítés — az estjéből is sok időt vesznek el. Nemigen van lehetősége arra, hogy napról napra újságot vegyen kezébe. A falusi emberek jelentékeny része ezért is maradt meg „vasárnapi” olvasónak. Szükségük van a gazdasági, politikai, kulturális események hétvégi összefoglalójára, jól megrostált olvasmányokra, szemelvényekre.

Gondoljunk azonban arra, hogy a sajtónak a falu irányában sajátos teendői is vannak. Amikor a *Falvak Népe* a felszabadulás után újrakezdte tevékenységét,

nemcsak saját előbbi munkáját folytatta, hanem az egykori népszerű, nagymúltú szakmai folyóirat, az *Erdélyi Gazda* feladatát is vállalta, vagyis a hazai magyar anyanyelvű gazdálkodók szakmai nevelését. A magyar nyelvű mezőgazdasági szak-sajtót nem pótolhatja teljesen egy sokfeladatú hetilap, de még nagyobb a hiány, a kiesés, ha ez a hetilap gyatra, és kevesekhez jut el. A napilapok viszont már jellegüknél fogva sem foglalkozhatnak alaposan a mezőgazdaság-tudomány kérdéseivel.

Ha egyébert nem, hát már csak ezért is szükség van egy megújított, feldűsült, erős *Falvak Népe*re.

A szakmai nevelésen túl azonban sok más feladattal is meg kell birkóznunk. Ma már közhely, hogy a falu szocialista átalakítása nyomán mennyire megváltozott a földműves ember munkája, életmódja, gondolkodása. Ez az átváltás pedig zökkenőkkel, bonyodalmakkal jár, kérdések seregét veti fel, amelyek tanulmányozásra, megválaszolásra várnak. Szó se róla, a napilapok foglalkoznak ilyen kérdésekkel, de mivel földművesekhez, munkásokhoz, értelmiségiekhez egyaránt szólnak, kevés teret szentelhetnek a falu sajátos kérdéseinek tárgyalására. Ilyesmire csakis egy eleve a falu számára szerkesztett lap vállalkozhat. Mint ahogy ezt sikeresen, hivatástudattal meg is teszi román nyelven az *Albina*, a *Săteanca* vagy a nemrég megjelent *Satul socialist*.

Különb is arra a kérdésre, kell-e, időszerű-e manapság egy falusi hetilap, csak azt válaszolhatjuk, hogy nagyon időszerűtlen eljárás a hetilapokat a napilapokkal szembeállítani. Napjainkban a hetilapok virágzásának korát éljük. Az elmúlt években hetilapok serege jelent meg román nyelven a *Familiától* az *Astráig*, az *Ateneutól* a *Tomisig*, s szép fejlődés mutatkozik magyar vonatkozásban is. Az *Utunk* sohasem jelent meg olyan magas példányszámban, mint manapság. A Brassóban szerkesztett *Új Idő* reneszánszát éli, a csángóság s általában a városi és a környékbeli magyarság jelentős kulturális fóruma, a Kovászna megyében létesült új hetilap, a *Megyei Tükör* rövid idő alatt igen-igen népszerű lett, szellemi erjesztővé vált Sepsiszentgyörgyön, s ami az érdekes, olvasóinak száma anélkül nő, hogy a megyébe áramló napilapokat és más sajtótermékeket kiszorította volna. Az *Ifjúmunkás* eredetisége, elevensége, bátor kezdeményező készsége pedig már sokszor megírt és ismert.

Mindebből fontos tanulság adódik: épp a kulturális színvonal emelkedése, a művelődési igények differenciálódása, sokrétűsége folytán az olvasók egyre nagyobb része tart egyszerre igényt mind a gyorsan tájékoztató napilapra, mindpedig sajátos hivatású, arculú hetilapra és más sajtótermékekre.

A további bizonygatás fölösleges.

Megjegyezni kívánom azonban még azt, hogy a párt ma is megadja a *Falvak Népe*nek ugyanazt a politikai, erkölcsi támogatást, segítséget, mint a lap „hőskorában”, államunk is nagyielküen nyújtja az anyagi támogatást, ideje volna hát mindezzel okosan élni. És elhárítani az útból minden akadályt, amely meggátolja a *Falvak Népet** abban, hogy saját lábára álljon s nemes hagyományainak megfelelően új tartalommal teljesítse hivatását.

Herédi Gusztáv

* A cikkíró mindvégig az eredeti „*Falvak Népe*” címet használja, bár a lap jelenleg a „*Falvak Dolgozó Népe*” felírást hordja. — A SZERKESZTŐSÉG.